

Datorită, poate, nu numai studiilor sale temeinice de filologie clasică, ci și a unei educații alese, primite de la părinții săi, eminenții profesori și cercetători Ecaterina și Radu Vulpe, Alexandru Vulpe este un foarte bun cunoscător al operelor autorilor antici, al izvoarelor scrise ale Antichității, în general, pe care a știut, de la început, să le coroboreze subtil cu datele arheologiei, respectând autonomia și specificul metodologic al celor două categorii de surse istorice (vezi *SCIV*, XIII, 1962, 2, 307–325; *Studii Clasice*, VI, 1964, 233–247). Fără a exagera „istoricizarea” și „eticizarea” datelor arheologiei, la modă (dacă nu chiar impusă) într-o anumite perioadă de tristă amintire, A. Vulpe a reușit să formuleze puncte de vedere noi și să ajungă la interpretări originale cu privire la istoria și civilizația Daciei preromane în context european, la bogata moștenire culturală atribuită tracilor, geților, dacilor și predecesorilor lor direcți din mileniul I î. H., la raporturile lor cu neamurile cu care au venit în contact de-a lungul timpului – iliri, cimerieni, sciți etc. (vezi *MemAnt*, II, 1970, 115–213; *Revista de Istorie*, 32, 1979, 12, 2 261–2 284; *Dacia*, NS, XXX, 1986, 49–90; XXXI, 1987, 77–86).

Alexandru Vulpe a avut șansa să beneficieze de contactele cu lumea științifică internațională, în care se bucură de un binemeritat prestigiu. A participat la numeroase colocvii și congrese internaționale, a devenit membru în Consiliul Permanent și, apoi, în Comitetul Executiv al *Union International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, afiliat la UNESCO. A ținut conferințe, mai ales în lumea germană, în universități, dar și în fața unui public cultivat, nespecialist, captivând atenția asistenței atât prin cunoștințele sale vaste, cât și prin talentul său de conferențiar, vorbitor perfect al limbii germane (Aș putea menționa aici, după relatarea colegului Tiberius Bader, amintirea plăcută lăsată de conferința d-lui A. Vulpe la Keltenmuseum din Hochdorf în rândul oficialităților locale și al amatorilor de antichități din zona orașului Stuttgart).

Continuând o anumită tradiție a școlii preistorice românești, și-a însușit rigurozitatea arheologiei germane, rămânând deschis, în același timp, către înnoirile metodologice și teoretice ale arheologiei postbelice, venind, cu deosebire, dinspre lumea anglo-saxonă și de peste Ocean. Paginile scrise recent despre societatea și spiritualitatea epocii bronzului și primei epoci a fierului stau mărturie asimilării achizițiilor arheologiei procesuale și post-procesuale, mai mult, capitolele privind epoca metalelor și începuturile timpurilor istorice, excelent documentate și elaborate într-un spirit modern, fac parte din părțile cele mai reușite ale noului tratat academic de *Istoria Românilor* (vezi vol. I., *Moștenirea timpurilor îndepărtate*, București, 2001, p. 211–272, 287–289, 327–339, 353–378, 399–500).

Nu pot încheia aceste rânduri fără a menționa rolul lui Alexandru Vulpe ca creator de școală, la Institutul de Arheologie și la Facultatea de Istorie a Universității din București. A îndrumat numeroși tineri, de la primii pași pe tărâmul arheologiei până la doctoratul în acest domeniu. Ca membru în mai multe comisii de acordare a titlului de doctor, la Institut și la Universitate, am avut prilejul și plăcerea să mă conving personal de calitatea lucrărilor de doctorat, elaborate sub conducerea profesorului Vulpe. Mulți dintre elevii săi sunt astăzi cercetători recunoscuți care duc mai departe munca începută sub aripile magistrului.

La frumoasa vârstă, pe care o împlinește acum, Alexandru Vulpe și-a păstrat prospețimea spiritului, lucrează umăr la umăr cu colegii din generațiile mai tinere. Îi doresc multă sănătate și putere de muncă, încă mulți ani de activitate pe tărâmul arheologiei, în slujba muzei Clio.

ATTILA LÁSZLÓ

PROFESORUL ALEXANDRU VULPE LA 75 DE ANI

Secolul al XX-lea a însemnat o cotitură radicală pentru arheologia românească, care prin realizările sale a reușit să atingă cele mai înalte standarde. Este bine cunoscut și acceptat ca atare de către istoriografie că atingerea acestui nivel a fost posibilă, în primul rând, prin eforturile școlii întemeiate de către Vasile Pârvan. Ilustrativ în acest sens este cazul familiei de arheologi Radu, Ecaterina și Alexandru Vulpe.

Personalitate puternică și, totodată, generoasă, profesorul Radu Vulpe a onorat mai mulți ani universitatea ieșeană, din care a fost înlăturat, după cum este știut, în mod abuziv. Săpăturile arheologice desfășurate sub conducerea sa în stațiunile de la Izvoare, Poienești, Poiana sau Popești – pentru a aminti doar câteva – au adus date noi și i-au prilejuit profesorului să facă interpretări de cea mai mare însemnătate pentru pre- și protoistoria României. Om de o mare distincție, Radu Vulpe știa totuși să-și apropie tinerii și pe șantierul, unde, secundat de blânda și discreta sa soție – Ecaterina Dunăreanu-Vulpe, la rândul ei, o reputată

specialistă – întreprindea investigații, dar și în alte împrejurări, începătorii în ale arheologiei erau încurajați și călăuziți pe drumul aspru al cercetării. În viziunea sa, arheologul nu trebuia să omită nimic și să se implice în toate etapele căutărilor sale. De aceea, spre exemplificare, nu cred că e lipsit de interes să menționez aici că primele înregistrări în inventarul Muzeului Arheologic din Piatra Neamț au fost făcute cu scrisul fin și clar al profesorului Radu Vulpe.

Format în această atmosferă, pe care am încercat doar să o schițez, participant la majoritatea expedițiilor conduse de către tatăl său, tânărul Alexandru și-a urmat, ulterior, propria-i cale, guvernată, la rândul ei, de aceeași pasiune pentru arheologie, pentru muncă modestă și onestă, dar și de aceeași afecțiune manifestă pentru spațiul moldav (vezi cercetările de la Costișa).

Când, în anii '60, am avut onoarea și plăcerea să-i fiu prezentat în biroul său de la Institutul de Arheologie din București, profesorul Alexandru Vulpe era de acum un cercetător apreciat, autor al unei monografii arheologice foarte moderne pe atunci (*Ferigile*) și cu un statut de prim ordin, bine conturat, printre specialiști. Iată de ce, atitudinea sa colegială și chiar prietenoasă arătată de la început la adresa mea – rămasă neschimbată, de altfel, de-a lungul timpului – m-a surprins plăcut și m-a îndreptățit să-i răspund nu numai cu respectul pe care i-l datoram, ci și cu alte sentimente, dintre care pun în primul rând pe cel al încrederii.

În anii care au urmat, descoperiri de cea mai mare importanță – de care am avut șansa să beneficiaz – ne-au apropiat într-o măsură crescândă. După ce am publicat, la rândul-mi, câteva *akinakai*, domnia sa a înaintat un vast studiu, spre imprimare, revistei *Memoria Antiquitatis*, pe care o conduceam pe atunci. Discuțiile și corespondența avute cu această ocazie au avut menirea să cimenteze și mai mult relațiile noastre.

Atent observator al fenomenului arheologic, foarte bun cunoscător al izvoarelor și al bibliografiei de specialitate, profesorul Alexandru Vulpe m-a invitat în continuare să-mi valorific cercetările în prestigioasa revistă *Dacia*, unde am avut ocazia să public tezaurul de vase romane de argint de la Muncelul de Sus (în colaborare cu Ioan Mitrea) sau primele săpături de la Braniște – Nemțșor (*Cultura Tumulilor Carpatici*). Interogațiile și observațiile sale m-au ajutat să-mi îmbunătățesc studiile și au întărit și mai mult colaborarea noastră, fondată – după cum subliniam mai sus – în primul rând pe încredere și respect reciproc.

A venit la rând tezaurul de la vase de aur de la Rădeni, pe care l-am depistat la sfârșitul anilor '70. Primul meu gând, legat de această excepțională descoperire, a fost la profesorul Alexandru Vulpe. Și de această dată efortul comun a fost exemplar din toate punctele de vedere, dar mai cu seamă în planul relațiilor interumane. Au fost zile lungi de discuții, cercetări de teren și în depozite, dar îndeosebi de acele prelungite conclavuri din casa familiei, unde am pus la punct varianta română și, apoi, cea germană – cu sprijinul devotatei sale soții, de altfel o specialistă recunoscută - a studiului despre descoperirea de la Rădeni. El a fost publicat într-una din cele mai renumite reviste de specialitate (*Prähistorische Zeitschrift*) și îmi amintesc și acum cu mândrie de aprecierea care i-a fost dată în acel moment de către lumea științifică.

Revenind la perioada elaborării lucrării, în acele momente am admirat, dar mi-am și notat în memorie, pentru însușire, atenția acordată de profesor elucidării fiecărui detaliu, concomitent cu aptitudinea sa de a-i găsi locul într-un tablou larg, de sinteză.

Încrederea și respectul reprezintă, poate, cel mai bine cele două pietre de fundament ale relației mele cu profesorul Alexandru Vulpe. Însă, în același timp, această legătură are și o latură mai caldă, afectivă, fără de care cele mai bune relații științifice pot părea seci și chiar searbede. Nu a fost cazul, iar nenumăratele gesturi, atitudini, cuvinte – care nu pot fi redată cu acuratețe în totalitate – stau mărturie că fiecare dintre noi, după cum sunt convins, are un loc aparte nu numai în mintea, ci și în inima celuilalt.

Așa încât, la sfârșitul acestei intervenții, în această clipă aniversară, cu cea mai mare plăcere urez din toată inima profesorului Alexandru Vulpe „La mulți ani”, sănătate și noi succese pentru propășirea arheologiei românești.